

Keywords: *mathematical modeling, school course of mathematics, operating composition, content.*

Драч І. І.
Університет менеджменту освіти НАПН України

АКТИВІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ВИЩОЇ ШКОЛИ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

У статті обґрунтовано актуальність активізації навчально-пізнавальної діяльності та стимулювання самостійної роботи майбутніх викладачів вищої школи у процесі професійної підготовки. Розкрито сутність понять “активність”, “пізнавальна активність”, “самостійна пізнавальна діяльність”, їх змістовий зв’язок. Проаналізовано досвід активізації навчально-пізнавальної діяльності майбутніх викладачів вищої школи на прикладі Університету менеджменту освіти НАПН України.

Ключові слова: *активність, пізнавальна активність, самостійна діяльність, мотиви, потреби, пізнавальний інтерес, навчально-пізнавальна діяльність.*

У сучасних умовах інформаційного суспільства, коли обсяг необхідних для життєдіяльності людини знань різко і швидко збільшується, особливої ваги набуває розвиток вміння навчатися, самостійно поповнювати свої знання, творчо підходити до вирішення практичних завдань. Суспільство не може повноцінно функціонувати в умовах інноваційного розвитку суспільства без активності людини, яка є джерелом соціального і науково-технічного прогресу.

Пізнавальна активність, з одного боку, є характеристикою духовного розвитку, засобом самовизначення, самореалізації, саморозвитку особистості, з іншого – важливою умовою вдосконалення і одночасно показником ефективності професійної підготовки майбутніх викладачів у вищому навчальному закладі. Тому одним з важливих завдань при здійсненні професійної підготовки майбутніх викладачів вищої школи є забезпечення активізації їх навчально-пізнавальної діяльності та стимулювання самостійної роботи.

Метою статті є аналіз проблеми активізації самостійної навчально-пізнавальної діяльності майбутніх викладачів вищої школи у процесі професійної підготовки.

Аналіз наукової літератури показав, що у педагогічній науці немає єдиного підходу до визначення поняття пізнавальної активності особистості. Це поняття розглядається вченими як:

– компонент пізнавальної діяльності (Л. П. Арістова, М. О. Данилов, Л. О. Іванова, М. Я. Ігнатенко, А. В. Маргуліс, І. Ф. Харламов, Т. І. Шамова, Г. І. Щукіна та ін.);

– одна з рис особистості (К. А. Альбуханова-Славська, М. С. Головань,

І. Я. Ланіна, В. І. Лозова, Г. І. Щукіна та ін.);

– готовність особистості до пізнання зовнішнього і внутрішнього світу (Н. М. Зверєва, І. Я. Ланіна, Н. О. Половнікова, І. Ф. Харламов, Т. І. Шамова та ін.).

Так, у дослідженнях А. В. Маргуліса поняття “активність” розкривається через поняття “діяльність”. Такий підхід до трактування сутності активності зумовлений розглядом діяльності як специфічної соціальної форми активності. “Активність – це специфічний спосіб реагування, поведінки і взаємозв'язку відкритих матеріальних систем з об'єктивно необхідними умовами існування, тобто це спосіб їх буття, відтворення і розвитку” [1, с. 14].

Т. І. Шамова [2], досліджуючи пізнавальну діяльність учнів, розуміє пізнавальну активність як якість діяльності особистості, яка виявляється у ставленні учня до змісту та процесу діяльності, у його прагненні до ефективного оволодіння знаннями та способами діяльності за оптимальний час, у мобілізації морально-вольових зусиль на досягнення пізнавальної мети. Аналогічну позицію займає І. Ф. Харламов, який визначає самостійну пізнавальну активність як стан, що характеризується прагненням до навчання, розумовим напруженням і виявом вольових зусиль у процесі опанування знань [3, с. 31].

М. В. Демін характеризує активність як вищий етап діяльності, при цьому поняття активності виступає більш широким, ніж поняття “діяльність” [4, с. 47]. Інший підхід пов'язаний з тим, що активність розглядається як якісна характеристика діяльності, міра діяльності. На думку В. І. Лозової, “активність є певною характеристикою діяльності, тобто активність виступає як показник рівня діяльності” [5, с. 14].

Аналіз наукових праць таких відомих дослідників, як Л. П. Арістової, Ю. К. Бабанського, М. Д. Бойправ, П. І. Зінченко, М. Й. Розенберга, Т. І. Шамової, Г. І. Щукіної та інших, дає змогу виокремити особливості пізнавальної діяльності, які вказують на активність особистості. Зокрема, Л. П. Арістова стверджує, що активність пізнавальної діяльності, яка є однією з основних умов успішного засвоєння навчального матеріалу та розвитку інтелектуальних здібностей особистості, проявляється у перетворюючій діяльності людини, передбачає перетворюючі дії суб'єкта навчальної діяльності щодо навколишніх явищ та предметів. Вона зазначає, що дії суб'єкта без наявності саме такого перетворюючого ставлення не можуть прийматися за показник активності. Вони, у кращому разі, можуть вказувати лише на моторність людини, що зовсім неадекватне активності її пізнання [6]. Таким чином, перетворююча діяльність особистості щодо предметів і явищ є необхідною умовою її активної пізнавальної діяльності: де немає перетворюючої діяльності студента, немає й активності пізнавальної діяльності. Студент, який лише відтворює ту чи іншу дію, наслідуючи кого-небудь або відтворюючи раніше відому

йому дію, залишається пасивним.

Ознаки активності пізнавальної діяльності, як зазначає В. С. Тюхтін, виражаються у можливості виходу за межу відображення прихованих суттєвих (закономірних) зв'язків речей, яка досягається через відчуття. Це, зокрема, поєднання різних чуттєвих образів, виклику з пам'яті потрібної інформації; наукове прогнозування перебігу подій, процесів: свідома постановка не лише найближчої, а й віддаленої мети; розробка планів діяльності, різноманітних проектів споруд; втілення ідеальних моделей дій у практичні дії та ідеальних споруд – у дійсні: створення таких штучних предметів, які в готовому вигляді в природі не трапляються [7]. Таким чином, вчений вказує на залучення в активній діяльності процесів конвергентного та дивергентного мислення.

Розглядаючи пізнавальну активність як одну з рис особистості, К. А. Альбуханова-Славська розуміє її як “функціонально-динамічну якість особистості, котра інтегрує і регулює в динаміці всю особистісну структуру (потреби, здібності, волю, свідомість), що, в свою чергу, забезпечує особистості можливість урахування вимог суспільства і виявлення самостійності, самовизначення як суб'єкта життя” [8, с. 114]; М. І. Махмутов – як “виявлення в навчальному процесі вольових, емоційних та інтелектуальних якостей особистості” [9, с. 44].

Г. І. Щукіна також вважає, що пізнавальну активність суб'єкта навчальної діяльності варто розглядати як особистісне утворення, яке виражає інтелектуальний відгук на процес пізнання, живу участь в пізнавальному процесі. Пізнавальна активність характеризується: 1) пошуковою спрямованістю в навчанні; 2) пізнавальним інтересом, прагненням задовольнити його за допомогою різних джерел як у навчанні, так і в інших видах діяльності; 3) емоційним підйомом, благополуччям перебігу діяльності [10]. Отже, вчена звертає увагу на те, що активність обумовлена мотивацією, яка, у свою чергу, залежить від потреб різного рівня.

Пізнавальну активність як інтегральну характеристику людини визначає Н. М. Давидюк. Це – “...діяльне ставлення людини до сприймання і перетворення світу; виявляється через запитання, прагнення мислити у процесі сприймання, відтворення, розуміння, творчого застосування” [11, с. 14].

Заслугує на увагу думка М. М. Скаткіна, який виокремлює ще одну характерну особливість активної пізнавальної діяльності тих, хто навчається, – пояснення навчального матеріалу своїм товаришам [12], що свідчить про смисловий рівень опанування та запам'ятовування навчального матеріалу. Вважаємо доцільним використання цієї особливості пізнавальної діяльності у формуванні активної позиції студента у навчально-виховному процесі.

При розгляді сутності пізнавальної активності особистості будемо

спиратися на погляд Т. І. Шамової. Дослідниця відзначає, що пізнавальну активність потрібно розглядати і як діяльність, і як якість особистості. Пізнавальна активність як якість діяльності суб'єкта навчання виявляється в його ставленні до змісту й процесу учіння, в прагненні до ефективного оволодіння знаннями і способами діяльності за оптимальний час, у мобілізації морально-вольових зусиль на досягнення навчально-пізнавальної мети. Тому пізнавальна активність може виявлятися в спрямованості й стійкості пізнавальних інтересів, прагненні до ефективного оволодіння знаннями і способами діяльності, в мобілізації вольових зусиль на досягнення навчально-пізнавальної мети, а також розумовим напруженням і виявом морально-вольових якостей учня чи студента [13]. Характеризуючи індивідуальні особливості людини у процесі пізнавальної діяльності, пізнавальна активність виявляється у процесі пізнання зовнішнього і внутрішнього світу.

Отже, пізнавальна активність розглядається вченими як складна, інтегральна категорія, що тісно пов'язана з метою, пізнавальними мотивами, розумово-емоційною чуттєвістю тих, хто навчається, проявами самостійності, розвинутим творчим мисленням, володінням евристичними та креативними методами пізнання. Пізнавальна активність – це не тільки діяльність суб'єкта, але й ставлення його до процесу діяльності, якість самої діяльності. Проведений аналіз різних підходів до розкриття сутності активності дає нам підстави визначати активність як рису особистості, яка знаходить прояв у прагненні та готовності до самостійної діяльності, виборі оптимальних шляхів для досягнення поставленої мети.

Цілком поділяємо позицію вчених: Л. П. Аристової, Ю. К. Бабанського, М. Д. Бойправ, С. О. Король, Г. І. Щукіної та інших, які розглядають активність пізнавальної діяльності тих, хто навчається, у тісному взаємозв'язку з їхньою самостійністю. Так, Л. П. Аристова зазначає, що активність передбачає максимальний вияв індивідуальності, тому пізнавальну активність учня неможливо розглядати без зв'язку з його самостійністю: пізнавальна активність завжди іде поряд із самостійністю у навчанні. На думку Ю. К. Бабанського, найважливішим вмінням самостійної роботи студента є вміння працювати з навчальною літературою, самостійно застосовувати теоретичні знання для розв'язування практичних питань, а також уміння самостійно приймати рішення у виробничих ситуаціях.

Пізнавальна самостійність, що формується на основі пізнавальної активності й неможлива без останньої, багатьма вченими характеризується як якість особистості, що має свої характерні ознаки. Так, російським вченим П. І. Підкасистим пізнавальна самостійність розглядається як якість особистості, що поєднує у собі уміння набувати нові знання та творчо застосовувати їх в різних ситуаціях із прагненням до такої роботи. Цей феномен являє собою єдність двох компонентів – мотиваційного та процесуального (змістово-операційного). Перший відображає потребу у

процесі пізнання, другий – знання цієї предметної галузі та прийоми діяльності, що сприяють здійсненню цілеспрямованого пошуку.

Доповнює розуміння феномена самостійної пізнавальної діяльності Н. І. Зеленкова, яка розглядає це поняття як готовність до самостійного оволодіння знаннями на основі вольового зусилля. Як складна особистісна якість, вона містить у своїй структурі знання, мотиви, способи дій, ступінь вираженості яких має значний вплив на характер і результати навчальної діяльності.

Г. І. Щукіна (за М. О. Даниловим) розкриває вияв пізнавальної самостійності, а отже, і пізнавальної активності, учнів за допомогою таких ознак: 1) прагнення і вміння самостійно мислити; 2) здатність орієнтуватися в новій ситуації, знайти свій підхід до нової задачі; 3) бажання не лише зрозуміти знання, що засвоюються, а й способи їх здобування; 4) критичний підхід до судження інших; 5) незалежність власних суджень. Зазначимо, що наведені вченою ознаки пізнавальної самостійності свідчать про необхідність рефлексивного ставлення суб'єкта до власної навчальної діяльності та до тих передумов, які лежать в її основі.

Слід відмітити, що зв'язок активності та самостійності майбутніх викладачів вищої школи під час професійної підготовки в сучасних умовах реформування вітчизняної вищої освіти набуває особливої актуальності, оскільки значна частина навчального матеріалу (від однієї до двох третин) передбачає самостійне опрацювання. Ініціатива і самостійність студентів як найповніший вияв активності студентів у пізнавальній діяльності має проявлятися не лише під час аудиторних занять, а й під час виконання самостійної роботи з дисциплін, що свідчитиме про сформованість у студентів умінь організовувати власну діяльність.

На основі проаналізованих підходів до трактування досліджуваного поняття, ми вважаємо, що самостійна навчально-пізнавальна діяльність – це складне утворення, яке залежить від рівня підготовки студента та виявляється у таких аспектах:

- психічному – як здатність до діяльності;
- інтелектуальному – як здатність до розв'язування пізнавальних задач;
- моральному – як мотивоване ставлення до предмета пізнання.

Активізація самостійної пізнавальної діяльності студентів є процесом і результатом стимулювання їх пізнавальної активності. Під активізацією самостійної навчально-пізнавальної діяльності студентів будемо розуміти цілеспрямовану діяльність викладача, спрямовану на розробку і використання такого змісту, форм, методів, прийомів і засобів навчання, які сприяють підвищенню пізнавального інтересу, активності, творчої самостійності студентів у засвоєнні знань, формуванні навичок і вмінь застосовувати їх на практиці.

В основі самостійної навчально-пізнавальної діяльності лежать

пізнавальні потреби, інтереси та мотиви. Задоволення одних пізнавальних потреб веде до виникнення нових, але потреби пізнавальної діяльності не завжди виникають у студентів самі по собі. Для стимулювання пізнавальної активності необхідний цілеспрямований педагогічний вплив, який сприятиме виникненню потреби як джерела активності студентів.

Ю. В. Шаров пізнавальну потребу розуміє як такий стан і властивість людської особистості, що відображає нестачу необхідних для орієнтовно-спонукальної і творчої перетворюючої діяльності знань про природу, суспільство і людські стосунки. До основних пізнавальних потреб автор відніс такі:

- потреба у надбанні знань, необхідних для орієнтовно-ознайомлюючої діяльності;
- потреба у знаннях, необхідних для пристосування до природного та суспільного середовища;
- потреба в оволодінні способами пізнавальної дії;
- потреба в знаннях, необхідних для творчої діяльності;
- потреба у самій пізнавальній діяльності.

Пізнавальні потреби розрізняються за суспільною спрямованістю, предметним змістом та динамічністю розвитку. Суспільна спрямованість пізнавальних потреб характеризується вибірковістю стосовно знань із врахуванням суспільних інтересів. Пізнавальні потреби, з боку їх динамічності, пов'язані з негайним, відстроченим, або віддаленим задоволенням. Залежно від зміни умов змінюються і пізнавальні потреби. З постановкою нових задач виникають потреби в нових знаннях і в нових вміннях. Пізнавальні потреби як якісна характеристика особистості в структурному плані можуть розглядатися з боку направленості і сили прояву, а також з боку визначеності та точності. У кожному випадку структура пізнавальних потреб пов'язана з емоційною і мотиваційною сферою особистості студента.

Формою вираження внутрішніх потреб у знаннях є пізнавальний інтерес, який виступає метою, спонукальною силою у задоволенні потреби. Ми погоджуємося із думкою Л. М. Кузнецової, що стійкі пізнавальні інтереси забезпечують активну діяльність студентів тому, що в навчанні пізнавальний інтерес вступає в протиріччя із запасом знань, що викликає в особистості внутрішню потребу задовольнити інтерес шляхом активної самостійної навчально-пізнавальної діяльності.

До трактування поняття "інтерес" Г. І. Щукіною виділяється декілька підходів, зокрема, інтерес як:

- форма емоційного прояву особистості;
- спонукальний фактор, який знаходиться між потребою і метою;
- вибіркова спрямованість особистості;
- об'єктивне явище, яке може існувати для людини, навіть не усвідомлене нею;

– суб'єктивний стан як психічне явище.

Інтерес виступає структурним елементом спрямованості особистості. Він може бути усвідомленим (мотивованим) і не усвідомленим (не мотивованим). У навчальній діяльності студентів пізнавальний інтерес відображає пізнавальні потреби. Пізнавальний інтерес – база формування пізнавальних мотивів, етап формування установки на задоволення пізнавальних потреб. Пізнавальний інтерес пов'язаний з емоційним станом особистості студента, який може гальмувати, або прискорювати формування пізнавальних потреб. Важливу роль у цьому процесі відіграють позитивні емоції, пов'язані із ставленням до навчання та засвоєння знань.

Пізнавальні інтереси традиційно виховуються у процесі навчання. Інтерес проявляється в увазі і охоплює всі процеси – сприйняття, пам'ять, мислення. Активізуючи діяльність особистості, він є передумовою навчання і його результатом, засобом ефективного навчання і метою педагогічної роботи.

Досліджуючи предметну спрямованість та формування пізнавальних інтересів у взаємозв'язку з процесом становлення особистості, вчена встановила характер та рівень розвитку пізнавальних інтересів. Інтереси, зокрема пізнавальні, визначають спрямованість особистості, а спрямованість є ядром розвитку особистості. Пізнавальна спрямованість відображає потреби особистості у знаннях і виявляється в готовності та вмінні людини за власною ініціативою ставити перед собою певні пізнавальні завдання, знаходити способи їх вирішення, застосовувати набуті навички в певних ситуаціях.

Найвищим ступенем збудження інтересу студента до знань, усвідомлення необхідності нового пізнання, на думку вченої, є навчальна ситуація, яка виступає способом підготовки студентів до засвоєння нових знань і пов'язана з якоюсь формою чи методом. За своєю суттю навчальна ситуація покликана сприяти збудженню інтересу до знань, спонукати до пошукової навчальної діяльності і тим нагадує проблемну ситуацію.

Важливим фактором підвищення якості самостійної навчально-пізнавальної діяльності виступають мотиви навчання. Саме в мотиві відбувається поєднання, синтезування зовнішніх і внутрішніх впливів, які визначають ставлення до діяльності. Якщо потреби відображають нестачу, то мотиви пояснюють внутрішні причини цих процесів. Серед мотивів виділяються соціальні, пізнавальні, моральні, мотиви спілкування, мотиви самовиховання. На думку О. М. Леонтьєва, одні мотиви, спонукаючи до діяльності, разом з тим надають їй особистісного змісту. Інші, які існують разом з ними, виконують роль спонукальних факторів (позитивних або негативних) – інколи гостро емоційних, афективних, але позбавлених змісту творчих функцій, тобто мотивів-стимулів.

Аналіз психолого-педагогічної літератури дав можливість установити, що формуванню позитивних мотивів самостійної навчально-пізнавальної

діяльності сприяють: захопленість викладанням; досліди, парадоксальні факти; незвична форма подачі матеріалу, що викликає здивування; емоційність мови викладача; пізнавальні ігри та проблемні ситуації, залучення до проектної діяльності.

На нашу думку, у забезпеченні активізації навчально-пізнавальної діяльності майбутніх викладачів вищої школи заслуговує на увагу досвід Університету менеджменту освіти НАПН України, в якому була створена додаткова можливість для поглиблення знань та професійного вдосконалення магістрантів шляхом їх участі у проектній діяльності. Так, майбутні викладачі вищої школи залучалися до участі в загальному проекті Міжнародного банку реконструкції та розвитку та Міністерства освіти і науки України "Рівний доступ до якісної освіти", проекті "Стратегія реформування освіти в Україні" за підтримки Програми розвитку Організації Об'єднаних Націй, Міжнародного фонду "Відродження" та Інституту відкритого суспільства (Будапешт). В рамках реалізації цих проектів були розроблені і пройшли всеукраїнське обговорення кваліфікаційні вимоги до професійної діяльності педагогічних працівників, розроблені рекомендації з освітньої політики України.

Особливість реалізації цих проектів полягала в активному залученні на добровільних засадах студентів Університету як слухачів. Заслуговує на увагу факт виявленої активності студентів в участі у проекті (приблизно 80% від загальної кількості), незважаючи на їх завантаженість основними заняттями в процесі професійної підготовки. Можливість консультування з конкретних професійних проблем з викладачами (сертифікованими тренерами Світового банку) під час навчання в рамках проектів, виконання випускної роботи, в свою чергу, посилює особистісно орієнтовану спрямованість навчально-пізнавальної діяльності магістрів, сприяло формуванню професійно спрямованої, компетентної, соціально активної особистості, посилює індивідуально-творчий підхід до навчання.

Виконання дипломних робіт заслуговує особливої уваги з огляду на можливість активізації самостійної навчально-пізнавальної діяльності майбутніх викладачів. У процесі роботи магістранти, які, як правило, вже працюють викладачами, отримують унікальну можливість під керівництвом провідних вчених Університету дослідити теоретико-методологічні та практичні аспекти досліджуваної проблеми. Так, наприклад, процес впровадження компетентнісного підходу у системі вищої освіти України зумовив обрання таких тем магістерських робіт: "Формування професійної компетентності майбутніх правознавців у ВНЗ I-II рівнів акредитації", "Управління навчальним процесом у вищій школі на основі компетентнісного підходу", "Педагогічні умови розвитку навчально-пізнавальної активності майбутніх вчителів початкової школи в умовах компетентнісно орієнтованої освіти". Особливістю виконання дипломних робіт є те, що під час проведення дослідження магістрантами пропонуються

конкретні практичні пропозиції щодо вдосконалення професійної підготовки майбутніх фахівців. Так, магістрантами було розроблено шляхи посилення пізнавального інтересу та мотивації студентів до майбутньої професійної діяльності, удосконалення процесу формування професійної компетентності майбутніх фахівців, кваліметричну модель оцінювання педагогічної діяльності викладача вищої школи. Як показує досвід, рекомендації, що розробляються магістрантами, використовуються не тільки в закладах, в яких вони працюють, а і в інших освітніх закладах і установах.

Висновки. Отже, пізнавальна активність – це не тільки діяльність суб'єкта, але й ставлення його до процесу діяльності, якість самої діяльності. Проведений аналіз різних підходів до розкриття сутності активності дає нам підстави визначати активність як рису особистості, яка знаходить прояв у прагненні та готовності до самостійної діяльності, виборі оптимальних шляхів для досягнення поставленої мети. Рівень розвитку пізнавальної активності визначається рівнем розвитку тих особистісних механізмів і станів, які задіяні у навчальній діяльності і які обумовлюють її, а саме: мотивації, мислення, пам'яті, психофізіологічних здібностей, емпіричного та теоретичного досвіду, волі та рефлексії.

Використана література:

1. Маргулис А. В. Диалектика деятельности и потребностей общества / А. В. Маргулис. – Белгород : Белг. пед. ин-т, 1972. – 66 с.
2. Шамова Т. И. Активизация учения школьников / Т. И. Шамова. – М. : Педагогика, 1982. – 209 с.
3. Харламов И. Ф. Деятельностный подход к обучению: путь к прочным знаниям / И. Ф. Харламов // Советская педагогика. – 1986. – № 4. – С. 62-67.
4. Демин М. В. Проблемы теории личности: Социально-философский аспект / М. В. Демин. – М. : Изд-во Москов. ун-та, 1977. – 240 с.
5. Лозова В. І. Цілісний підхід до формування пізнавальної активності школярів / В. І. Лозова. – Харк. держ. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. – 2-е вид., доп. – Харків : “ОВС”, 2000. – 164 с.
6. Аристова Л. П. Активность учения школьника / Л. П. Аристова. – М. : Просвещение, 1968. – 139 с.
7. Тюхтин В. С. О природе образа: Психическое отражение в свете идеи кибернетики / В. С. Тюхтин. – М. : Высш. шк., 1963. – 123 с.
8. Абульханова-Славская К. А. Категория субъекта в современной психологии / К. А. Абульханова-Славская // Сучасна психологія в ціннісному вимірі: матеріали третіх костьківських читань. – К., 1994. – 312 с.
9. Махмутов М. И. Теория и практика проблемного обучения / М. И. Махмутов. – Казань, 1972. – 506 с.
10. Щукина Г. И. Активизация познавательной деятельности учащихся в учебном процессе : учеб. пособ. для студ. пед. ин-тов / Г. И. Щукина. – М. : “Просвещение”, 1979. – 160 с.
11. Давидюк Н. М. Психологічні умови активізації творчої навчально-пізнавальної діяльності студентів у процесі вивчення психологічних дисциплін : автореф. дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07 / Н. М. Давидюк ; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – К., 2002. – 20 с.
12. Скаткин М. Н. Совершенствование процесса обучения / М. Н. Скаткин. – М. : Педагогика, 1971. – 206 с.
13. Шамова Т. И. Активизация учения школьников / Т. И. Шамова. – М. : Педагогика, 1982. – 209 с.

ДРАЧ И. И. Активизация самостоятельной учебно-познавательной деятельности будущих преподавателей высшей школы в процессе профессиональной подготовки.

В статье обоснована актуальность активизации учебно-познавательной деятельности и стимулирования самостоятельной работы будущих преподавателей высшей школы в процессе профессиональной подготовки. Раскрыты сущность понятий “активность”, “познавательная активность”, “самостоятельная познавательная деятельность”, их смысловая связь. Проанализирован опыт активизации учебно-познавательной деятельности будущих преподавателей высшей школы на примере Университета менеджмента образования АПН Украины.

Ключевые слова: активность, познавательная активность, самостоятельная деятельность, мотивы, потребности, познавательный интерес, учебно-познавательная деятельность.

DRACH I. I. Activation of self-learning and cognitive activity of future teachers of high school in training.

The relevance of enhancing learning and cognitive activity and self-work stimulation for training future high school teachers considered in the article. The essence of the concepts of activity, cognitive activity, self-cognitive activities, their conceptual connection are disclosed. The experience of enhanced learning and cognitive activity of the future high school teachers on the example of the University of Education Management Sciences of Ukraine is analyzed.

Keywords: activity, cognitive activity, independent activity, motives, needs, cognitive interest, educational and cognitive activity.

Журавська Н. С.
Національний університет біоресурсів і
природокористування України

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН

У статті розкрито основні положення методики навчання спеціальних дисциплін, її реалізації у сучасних умовах.

Ключові слова: методика навчання, лекція, практична робота, самостійна робота.

Викладач звертає увагу студентів на методичну особливість заняття – вступне заняття. На вступному занятті викладач дає установку студентам на самостійне вивчення дисципліни та висуває вимоги до її опанування.

Пропонується методичний варіант проведення занять із часткових методик спеціальних дисциплін:

– попереднє вивчення матеріалу (дисципліна комплексна): такий елемент заняття, як активізація знань студентів, поєднується із контролем знань за рахунок розшифровки ними ключових понять лекції;

– конспекти студентів включають дві взаємодоповнюючі складові: ведення конспекту під час лекції та самостійний пошук необхідної інформації;

– контроль позааудиторної самостійної роботи здійснюється на семінарі і включає есе (повідомлення з висновками) та відповідь на тест-